

IJTIMOY PEDAGOGIK FAOLIYAT OTA-ONA QARAMOG`ISIZ VA SPIRTLICHIMLIK ISTEMOL QILUVCHI O`SMIRLAR MISOLIDA.

Sazakova Olmaxon Ataboy qizi

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika universiteti maktabgacha
va boshlang`ich ta`limda xorijiy tili yo`nalishi 2-kurs talabasi e-
mail:olmaxon@mail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7928176>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-May 2023 yil
Ma`qullandi: 06-May 2023 yil
Nashr qilindi: 12-May 2023 yil

KEY WORDS

*ijtimoiy-pedagogik faoliyat,
ijtimoiy pedagog, ijtimoiy ish,
pedagogik faoliyat.*

ABSTRACT

*Maqolada ota-ona qaramog`isiz va spirtli ichimliklar
is`temol qiladigan bolalar bilan ijtimoiy pedagogik
faoliyat to`g`risida va boshqalar yoritib beriladi.*

Inson turli jamiyatning murakkab sharoitlarida yashaydi va harakat qiladi. Inson rivojlanishi murakkab uzoq davom etadigan progressiv jarayonning natijasi bo`lib, uning biologik, psixologik va ijtimoiy xususiyatlari o`zgaradi. Bu o`zgarishlar shaxsning shakllanishi jarayonida, uning tarbiyasi va ta`limi ta`sirida sodir bo`ladi. Ta`limning asosiy vazifasi - har bir bolaga uning psixofizik imkoniyatlarini hisobga olgan holda, unga jamiyatda adashib qolmaslik, hayotda o`z o`rnini topishga yordam beradigan, shuningdek, uning potentsial qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradigan ta`lim va tarbiya darajasini berish, ya`ni ta`limni individuallashtirish orqali shaxsni rivojlantirish vazifasi birinchi o`ringa chiqadi. Inson faoliyati o`zgaruvchan sharoitlarga moslashish bilan emas, balki kelajakka yo`naltirish va prognozlash bilan belgilanadi. Maktabimizdagi ijtimoiy pedagoglar faoliyati o`quvchining o`z imkoniyatlariga tayangan holda, kelajakka yo`naltirilgan ta`limni rivojlantirish tendensiyalariga asoslanadi.

ASOSIY QISM.

Ijtimoiy-pedagogik faoliyat doimo maqsadli bo`lib, ma`lum bir o`quvchiga qaratilgan bo`lib, uning ijtimoiylashuvi, jamiyatga integratsiyalashuvi jarayonida yuzaga keladigan shaxsiy muammolarni hal qilish, shaxsni va uning atrof-muhitini o`rganish, individual yordam dasturini ishlab chiqish, shuning uchun u mahalliydir talabaning muammosi hal qilinadigan vaqt davri bilan chegaralanadi. Ijtimoiy-pedagogik faoliyat jarayonli xarakterga ega bo`lib, uning natijalari bir lahzada qo`shilmaydi, balki maqsad va vazifalarga erishish uchun ko`p vaqt talab etiladi. Uning rivojlanishining manbai insonning ijtimoiy yo`nalishi va faoliyati holati bilan uning "insonlashtirish" ehtiyojlari va jamoat manfaatlari o`rtasidagi ziddiyatdir. Ijtimoiy faoliyat va jamiyat hayotining barcha sohalarida ijtimoiy munosabatlarning rivojlanishi. Fuqarolik ongini uyg`otish, axloqiy fazilatlarni shakllantirish, mas`uliyatli qarorlar qabul qilish qobiliyati, o`z-o`zini tarbiyalash, shaxsning o`zini o`zi anglash va boshqalar kabi

pedagogikaning (keng ma'noda) toifalari haqida gapiramiz. Shunday qilib, ijtimoiy-pedagogik faoliyat, pedagogik faoliyat va ijtimoiy ishning qiyosiy tahlili ushbu kasbiy faoliyat turlarining aloqa nuqtalarini, integratsiyasini aniqlashga, shuningdek, ijtimoiy-pedagogik faoliyat mazmunining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlashga imkon beradi. Binobarin, ijtimoiy pedagogikaning pedagogik tarkibiy qismi ilmiy bilimlar tarmog'i sifatida ijtimoiy o'qituvchining kasbiy faoliyatining asosi bo'lib, ko'p qirrali, integrativ xarakterga ega bo'lib, uni uyg'unlashtirish jarayonini ilmiy-pedagogik ta'minlashga (ta'minlashga) qaratilgan. Shaxs va jamiyat hayotining barcha sohalari va turlarida ijtimoiy munosabatlarni insonparvarlashtirish. Binobarin, ijtimoiy-pedagogik faoliyat mohiyatan ijtimoiy, texnologik, uslubiy ta'minoti jihatidan esa pedagogikdir. Ijtimoiy pedagog faoliyati ota-onalarda sog'lom ijtimoiy psixologik yo'l-yo'riqlarni shakllantirishga va bolalarning spirtli ichimlik iste'mol qilgani uchun ota-onalarning javobgarligi haqidagi fikrni ilgar surishga qaratilishi lozim. Ota-onalar bilan ichkilikbozlikka qarshi kurash bola yoshiga qarab amalga oshirilishi lozim. Biroq bu faoliyatning natijasi ota-onalarni bolalarning ichkilikka qarshi tarbiyasiga qo'shilishlari kerak.

Bolalarga muhabbat, ularga e'tiborli bo'lish O'zbekiston xalqiga qadimdan odatiy bo'lib kelgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A. Karimov bu xususda shunday deydi: "Insonparvarlik – bu o'zbek xalqining milliy ruxi, ajralmas belgisidir. Bag'ritoshlik va zulm unga yotdir... bugungi kunda ham o'zbek oilasi – ezgulik va xayoli bolalarga muhabbat, kattalarni hurmat qilish, yaqinlariga nisbatan va birovlarning dardiga, g'am – tashvishiga g'amxor, mehribonlik timsolidir". Har qanday davlatda, har qanday jamiyatda ham ota-onasi qaramog'isiz bolalar bo'lgan, bor va bo'ladi ham. Bu holatda jamiyat va davlat bu bolalarning rivojlanishi va tarbiyalanishi mas'uliyatini o'z bo'yniga oladi. Internat turidagi muassasalarda bola muammolarining o'rganish bilan shug'ullanayotgan pedagog va psixologlar shuni aniqlashdiki hayotning ilk davrlaridanoq yaqinlaridan ajralib qolish bolaning keyingi taqdirini oldindan belgilab berar ekan. Onasidan ayrilish va umuman yaqinlaridan ayrilib qolish bolalar rivojida katta ta'sir ko'rsatadi. Ota-onasini yo'qotgan bola bu haqiqatdan ham fojeali olamdur. Ota-onaga ega bo'lish ehtiyoji bolaning eng kuchli ehtiyojlaridan biri. Shunday qilib ota-onalar qaramog'isiz qolgan bolalarga ota-onalari:

- vafot etgan;
- ota-onalik huquqidan mahrum bo'lgan;
- bedarak yo'qolgan;
- muomalaga layoqatsiz;
- axloq tuzatish koloniyalarida jazo o'tayotgan;
- jinoyat sodir etishda ayblanib, xibsda bo'lgan;
- bola tarbiyasidan bo'yin tovlayotgan;
- bola vaqtincha joylashtirilgan shifo, ijtimoiy maskanlardan uni olib ketmayotgan bolalar kiradi.

Davlat qaramog'iga olishi-bolalikka olinmagan yetim-bolaga uni maxsus muassasalarga joylashtirish orqali tarbiyasi va rivojlanishi uchun sharoitlar yaratib berish. Bola vaqtinchalik qabul qiluvchi oila, bolalar va go'daklar uyi, maktab-internetga joylashtirilishi mumkin.

XULOSA.

Spirtli ichimliklar iste'mol qiladigan va ota-ona qaramog'isiz bolalar bilan ijtimoiy pedagogik faoliyat olib borish turli jamiyatlarda tashkil qilinadi. O'smirlik davrida o'smir

hayoti va faoliyatida jiddiy o'zgarishlar ro'y beradi, bu esa o'z navbatida ruhiy taning qayta shakllanishiga, tengdoshlari bilan munosabatlarning yangi shakllari paydo bo'lishiga olib keladi. O'smirning ijtimoiy maqomi o'zgaradi. Unga nisbatan kattalar tomonidan yanada jiddiyroq talablar qo'yila boshlaydi. Jamiyatda qabul qilingan qoidalar, xulq-atvor normalaridan chetga chiqqan o'smirlarni qiyin o'smir yoki qiyin tarbiyalanuvchi o'smir deyishadi. Qiyin tarbiyalanish deganda pedagogik ta'sirga qarshilik ko'rsatish tushuniladi. Bola rivojlanishida har bir davrida shaxsiyat va xarakterning ba'zi ruhiy hislatlari shakllanadi. Bolalik davrida ichkilikbozlik muammosi shaxs ijtimoiylashuvi jarayoni bilan bevosita bog'liq. Chunki, birinchida, u aniq ijtimoiy psixologik sabablar tufayli kelib chiqadi, ikkinchidan, odatda deviant xulq-atvor kabi g'ayri ijtimoiy hislatlarning kelib chiqishiga olib keladi. Ichkilikbozlik namoyon bo'lishining ijtimoiy psixologik omillari bir xil emas. Ular ichida mikroijtimoiy va shaxsiy omillarni ajratsak bo'ladi. Ijtimoiy pedagogning bu bolalar bilan ish olib borishi o'smir ichki olamini iyyimoiy sog'lomlashtirishga qaratiladi. Ijtimoiy pedagog bola tushib qolgan vaziyatni shoshilinch tashxis qo'ya olishi va ijtimoi-shaxsiy-emotsional hislatlarning buzilishi sabablarini ham aniqlash lozim.

Foydalanilgan adabiyotla:

- 1.M.Q.Raxmonova, Ijtimoiy pedagogika. "MALIK PRINT CO" TOSHKENT-2022.
- 2.Shakurova M. V. Ijtimoiy o'qituvchi ishining usullari va texnologiyasi. M. : Ed. "Akademiya" markazi, 2002. 272
- 3.Ijtimoiy pedagogika: ma'ruzalar kursi / jami ostida. ed. M. A. Galaguzova. M. : Insonparvarlik. ed. markaz VLADOS, 2000. 416 p.

INNOVATIVE
ACADEMY